

ЗНАЙОМСТВО З ПІДРУЧНИКОМ

Генеза

Євгенія Волощук
Олена Слободянюк

НОВА УКРАЇНЬСЬКА
ШКОЛА

Літературознавча довідка

Філологічна скарбничка

Мандрівка часом

Український мотив

У світі мистецтва

Літературний навігатор

Літературна розминка

Перед читанням

Літературний практикум

Віртуальна скринька

7

ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА

ВСТУП
ІСТОРІЯ ТА ВИГАДКА В ЛІТЕРАТУРІ

Літературна розминка

- 1. Розгляньте колаж. Назвіть зображених на ньому персонажів літературних творів. Які незвичайні події відбувалися з кожним з них? Чим вони цікаві читачам?*
- 2. Пригадайте відомі вам твори літератури та кіно на історичну тематику. Чим, на вашу думку, вони відрізняються від історичних літописів?*

Здавна люди намагалися зберегти пам'ять про своє історичне минуле. Розповіді про важливі історичні події, як-от освоєння нових земель, військові походи, заснування міст, будівництво храмів, спочатку передавалися від покоління до покоління в усній формі. Згодом їх почали записувати, і саме завдяки цьому відомості про визначні події збереглися й дійшли до нас.

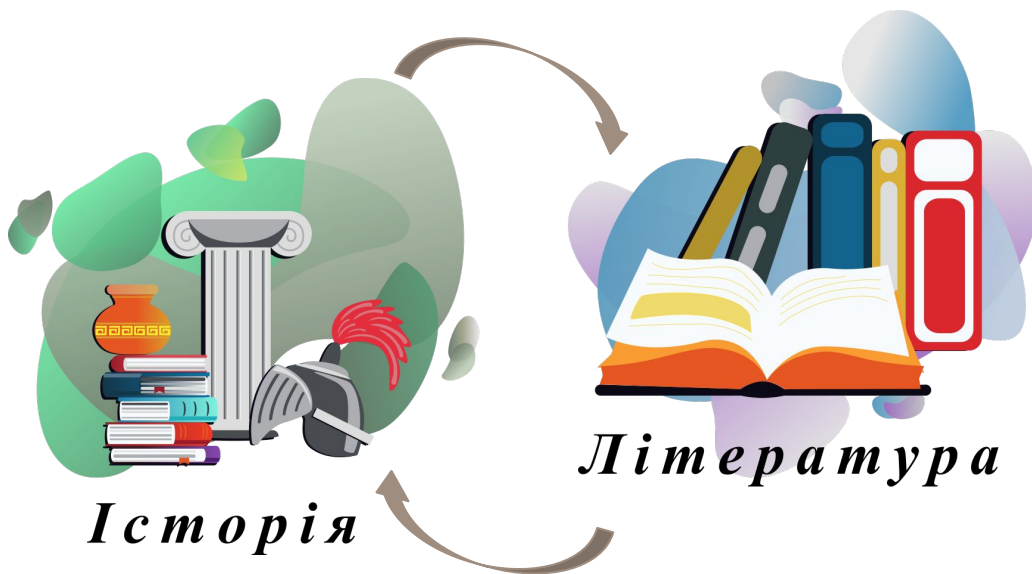
Написання
«Повісті минулих літ»

Поруч із хроніками та літописами про історичні події виникали давні пісні, легенди й літературні твори. Так з давніх-давен історія та література перепліталися одна з одною. Історичні події та постаті ставали темами та персонажами літературних творів. При цьому історичні факти поєднувалися з художньою вигадкою й перетворювалися на образні картини.

Філологічна скарбничка

Прочитайте [інформацію](#)
в підручнику, С. 4-5.

Не лише історія надає теми для літературних творів, але й література слугує цінним джерелом для історії. Середньовічні легенди про короля Артура або «шляхетного розбійника» Робіна Гуда понині надихають учених на пошуки історичних слідів зображених у них подій і персонажів. Навіть у Святому Письмі, зосередженому передусім на викладі релігійного вчення та його приписів, ми знаходимо відбиток історичної доби, за якої створювалися біблійні тексти, і сліди історичного минулого.

Мандрівка часом

Прочитайте [інформацію](#)
в підручнику, С. 5-6.

Плита з іменем Понтія
Пілата. Кесарія.
Сучасне фото

Міхай Мункачі.
Христос перед Пілатом. 1880 р.

Образна картина світу, що її створює письменник, несе на собі відбиток його власних уявлень про красу і потворність, героїзм і малодушність, трагічні й комічні прояви життя.

Літературознавча довідка

Прочитайте [інформацію](#) в підручнику, С. 6-7

Літературний практикум

Робота в парах. Доберіть власні літературні приклади до понять «прекрасне», «потворне», «героїчне», «трагічне», «комічне».

З огляду на різні вияви та форми історичного матеріалу в літературних творах ми говоримо про їхню **історичність** (або **історизм**) – тобто відповідність історичним фактам або історичній точності.

Інколи автори свідомо прагнуть у найточніший спосіб відтворити пережиті історичні події й наближають свої тексти до своєрідних історичних документів. До цієї групи творів, які називаються **документальними**, належать, наприклад, біографії та автобіографії, спогади, дорожні нотатки, щоденники тощо. Один з найвідоміших щоденників ХХ ст., написаний дівчиною Анною Франк під час Другої світової війни, представлено в цьому підручнику.

Поряд із творами, які змальовують історичну дійсність, художня література багата текстами, що переповідають незвичайні події. Одним з таких творів, поданих у підручнику, є оповідання Артура Конан Дойла про геніального детектива Шерлока Голмса.

Інший, зовсім не схожий на звичну реальність, світ постає у фентезі, як-от у фантастичній Нарнії, створеній уявою Клайва Стейплза Льюїса. А проте навіть у творах, які, здавалося б, не мають нічого спільного, створюється художня реальність, що у свій спосіб пояснює світ, у якому ми живемо.

Утім, література не лише змальовує історичні події, а й сама є учасницею історії. Згадаємо тих письменників, яких роздратовані їхніми творами правителі забороняли, змушували полишати батьківщину, кидали до в'язниць або навіть фізично знищували. Такі переслідування доводять дивовижну силу художньої літератури, її здатність чинити потужний опір несправедливій владі.

Понад тим, історія культури знає яскраві приклади літературних творів, які набували неабиякого суспільного значення. Так, роман «Собор Паризької Богоматері» Віктора Гюго привернув увагу французької спільноти до храму, який вона зневажала й навіть хотіла знести. Після публікації книжки В. Гюго Нотр-Дам був не лише відреставрований, але й перетворився на національний символ Франції.

У світі мистецтва

Образи прекрасного, потворного, героїчного, трагічного або комічного широко представлені в різних видах мистецтва.

Почуття піднесеності й радісної перемоги передає славнозвісна давньогрецька мармурова статуя богині перемоги, прекрасна Ніка Самофракійська. Статую споруджено на стрімкій скелі на честь перемоги в морській битві. Пружна й сильна фігура Ніки втілює ідеал краси та енергію руху вперед.

 Розгляньте фото скульптури невідомого автора «Ніка Самофракійська». Які деталі підкреслюють рух богині? Що, на вашу думку, символізують крила орла за спиною богині?

У світі мистецтва

Трагедію «Титаніка», найбільшого, найшвидшого й найдорожчого на планеті лайнера, що під час першого рейсу зіткнувся з айсбергом і затонув за лічені години, відтворено в художній кінострічці 1997 р. американського режисера Джеймса Камерона. Завдяки непересічним умінням творців фільму та акторів фільм-катастрофа перетворюється на гімн силі духу й любові.

Перегляньте уривок з кінофільму «Титанік» про останні хвилини катастрофи. Які деталі, використані режисером, підкреслюють трагічну атмосферу? Що в поведінці головних героїв, Рози та Джека, вселяє надію на порятунок?

У світі мистецтва

Класикою сучасної комедії вважають кінострічку «Сам удома» (1990) режисера Кріса Коламбуса. Фільм розповідає про хлопчика, якого родина, вирушаючи на різдвяні канікули з Чикаго до Парижа, забула вдома. Спочатку головний герой тішиться своєю самотою, однак незабаром йому доводиться мати справу з грабіжниками...

 Знайдіть в інтернеті та перегляньте комедію «Сам удома». Підготуйте розповідь про найкумедніші епізоди стрічки.

У світі мистецтва

Відмінності між героїчним і комічним у музиці можна помітити, зіставляючи два широко відомі твори німецьких музичних геніїв – «Героїчну симфонію» Людвіга ван Бетховена (1770–1827) і п'єсу «Музичний жарт» Йоганна Себастьяна Баха (1685–1750).

Прослушайте уривок з [«Героїчної симфонії»](#) Л. ван Бетховена. Чому, на вашу думку, ця симфонія отримала назву «Героїчна»? Які почуття вона у вас викликає?

Прослухайте [«Музичний жарт»](#) Й. С. Баха. Пригадайте з курсу «Мистецтво», які засоби музичної виразності (мелодія, гармонія, темп, тембр, динамічні відтінки) створюють відчуття життєрадісності. Які відтінки сміху ви відчули, слухаючи п'єсу?

Літературний практикум

1. Зіставте вже відомі вам факти з тим, що ви дізналися зі Вступу, і заповніть таблицю системи «Поміч».
2. Що таке історизм / історичність літературних творів? Назвіть приклади літературних творів на історичну тематику. А в яких творах історичність не відіграє значної ролі?
3. Чим відрізняється зображення історичних подій в історичних і літературних творах? Поясніть відмінності між ними на відомих вам прикладах.
4. Які твори називають документальними? Чим вони характеризуються?
5. Наведіть приклади впливу літератури на історію та суспільство.

Літературний практикум

Подискутуймо! Чи може сьогодні художня література впливати на історію? Аргументуйте свою думку.

Творча лабораторія. Найвідоміший давньоримський педагог і вчитель красномовства Квінтіліан застосовував ланцюжок запитань: Хто? Що? Де? Коли? Чим? Як? Чому?. Використовуючи цей логічний ланцюжок, складіть запитання до прочитаного матеріалу та запропонуйте своїм однокласникам / однокласницям дати на них відповіді.

Хто?

Що?

Де?

Коли?

Чим?

Як?

Чому?